

Gábler Gergely

**Beruházások
forrásszükségletének biztosítása
bankhitellel**

A követelménymodul megnevezése:
Pénzügyi feladatok

A követelménymodul száma: 1969-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-011-50

BERUHÁZÁSOK FORRÁSSZÜKSÉGLETÉNEK BIZTOSÍTÁSA BANKHITELLEL

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

- Ön egy vállalkozás pénzügyi vezetőjeként azt a feladatot kapja a menedzsmenttől, hogy az Igazgatóság által jóváhagyott beruházás(ok) finanszírozásához keressen megfelelő banki forrást.
Számba kell vennie, hogy milyen hitelkonstrukciók léteznek, és ezek közül melyik az, amelyik a legjobban illeszkedik a beruházási cél megvalósításához.
- Miután megtalálta a megfelelő banki ajánlatot, végig kell menedzselnie a hitel igénybevételének teljes folyamatát kezdve a hiteligényléstől egészen a hitel utolsó részlet visszafizetéséig.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A BANKHITELEKRŐL ÁLTALÁBAN

A bankhitel hitelviszonyt jelent a kölcsönvevő vállalkozás és a bank között. A hitelfelvevő arra vállal kötelezettséget, hogy a hitelszerződésben rögzített feltételeknek megfelelően kamatot fizet a hitelösszeg után, valamint a hitel tőkerészét előre rögzített ütemezés szerint fizeti vissza.

A bank által kínált hitelkonstrukciókat – tágabb értelemben – **három fő csoportba** sorolhatjuk. Ezek alapján megkülönböztethetünk:

- pénzhiteleket,
- hitelszerű kihelyezéseket, valamint
- egyéb banki kötelezettségvállalásokat

A pénzhiteleket további két nagyobb csoportra oszthatjuk:

- folyószámlahitelek, valamint
- számlahitelek.

A **folyószámlahitelek** esetében a bank a vállalkozás folyószámláján (vagy az e számla mellé nyitott elkülönített vagy beruházási számlán) ún. hitelkeretet tart rendelkezésre.

Ez a gyakorlatban úgy működik, hogy a vállalkozás a számlán lévő pénzeszközeit meghaladóan, automatikusan teljesíthet kifizetéseket egészen a hitelkeret erejéig, azaz a bank által végzett hitelbírálatot követően, a folyószámlahitel szerződésben kikötött, egyedi hitelkeret erejéig a bankszámla túlterhelhető. Ezek a hitelek **általában szabadon, hitelcél megjelölése nélkül**, tetszés szerinti ütemezésben felhasználhatók. Az igénybe vett hitel egy összegben vagy részletekben is visszafizethető, a törlesztés a jóváírási forgalom folyamatos felhasználásával, automatikusan történik. A hitelkeret a törlesztéssel mindig újratöltődik és a futamidő lejártáig ismételten felhasználható. A folyószámlahitelnek sok esetben nincs futamideje, a bank azonban rendszeres időközönként felülvizsgálja a hitelfeltételeknek való megfelelést. A számlán lévő pénzeszközöket meghaladóan igénybevett összeg után kamatot, a hitelkeretig fennmaradó részért pedig rendelkezésre tartási díjat fizet az ügyfél.

A **számlahitelek** esetén a számlavezetési és hitelezési folyamatok elválnak egymástól. Az adott, eseti hitel nyújtásakor a bank egy külön számlára folyósít, majd ezen a számlán tartja nyilván a hitelt.

Ezt tekinthetjük klasszikus hitelformának. Általában nagyobb összegű és hosszabb idejű finanszírozási igény esetén alkalmazzák. Az ügyfélnek két számlája van: egy hitel- és egy elszámolási számla. A hitel folyósításakor a bank megterheli a hitelszámlát, kimutatja ezen a tartozást, és egyidejűleg jóváírja az összeget az elszámolási számlán. Ettől kezdve az ügyfél teljesíthet kifizetéseket, de ügyelnie kell arra, hogy a kölcsönt törlesztő részleteit és kamatait időben „kitermelje”. A hitel törlesztésekor a bank leveszi az elszámolási számláról a tartozás összegét, egyidejűleg csökkentve a törlesztés összegével a hitelszámlán fennálló tartozást.

A számlahitel rugalmasabb formája az ún. **rujírozó hitelezés**, amikor az ügyfél számára hitelkeretet állapítanak meg, amiből aztán igény szerint hívható le a szükséges összeg.

A lehívott összeg után kamat, a le nem hívott után pedig rendelkezésre tartási jutalék fizetendő.

A **hitelszerű kihelyezések** közé soroljuk az (idegen) váltók leszámítolását, a faktorálást vagy a forfertírozást. Ezen ügyletek abban különböznek a hitelektől, hogy a bank a visszafizetést nem attól várja, akinek a hitelt folyósította.

A **kötelezettségvállalások** esetén pedig folyósítás sem történik alapesetben, a bank csak biztosítékot nyújt egy kötelezettséget vállaló kinnlevőségeiért. Ilyenek a bankgarancia vagy a bankkezesesség.

SZÁMLAHITELEK

Témánkban a **számlahitelek** bírnak jelentőséggel, ezért ezeket tekintsük át a részletesebben.

A vállalatok rövid távú forrásszükségeiket többnyire számlavezető bankjukon keresztül elégítik ki, azért mert ez a bank általában már a folyószámla igényléskor, majd ezt követően a számlaforgalom ismeretében, már jól meg tudja ítélni az adott cég gazdasági helyzetét, és így rugalmasabban, gyorsabban és nagy valószínűséggel kedvezőbb feltételekkel képes hitelt nyújtani. Emellett azonban a középtávú forrásigény kielégítése is legtöbb esetben a hitelintézetektől származik.

Az igénybe vehető pénzhiteleket sokféleképpen csoportosíthatjuk. A leggyakoribb megkülönböztetés szerint beszélhetünk a cég gazdálkodásának egészét érintő, ún. **vállalkozásfinanszírozásról** és meghatározott projektet (beruházást) finanszírozó hitelekről, az ún. **projektfinanszírozásról**. Az előbbi csoportba tartoznak általában a forgóeszközhitel, az utóbbiba pedig a beruházási hitelek.

Forgóeszköz hitelek

Céljuk általában a termelés ciklikusságából adódó változó forgóeszköz igény kielégítéséhez finanszírozást biztosítani. Például abban az esetben, ha a vállalat stratégiai okok miatt készleteket akar felhalmozni vagy pedig a termelés szezonálisága miatt kiadásai előbb jelentkeznek, mint bevételei.

Ennek keretében a forgóeszköz hitelekkel a bank az **egész vállalati tevékenységet, egy vállalkozás folyó gazdálkodását finanszírozza**, tehát a hiteldöntést megelőzően a vállalat pénzügyi helyzetét alaposan fel kell mérni.

Egy vállalkozásnak akkor van rá szüksége, ha a működési pénzáramlás nem biztosítja a forgótőke növekedését.

Kockázata a hitel lejáratától függ. Ezek a hitelek **általában rövid, illetve közép lejáratúak**.

- **Átmeneti** forgóeszközhitel lejáratá többnyire egy év alatti.
- A **középlejáratú- vagy tartós** forgóeszköz hitelek pedig átmenetet képeznek a vállalkozás- és a projektfinanszírozás között. Ezeket a bank a vállalatok forgóeszközei tartós növekedésének, új beruházások forgótőke igényét fedezésére vagy a forrásai tartós csökkenésének finanszírozására adja tőkepótlási céllal, általában éven túli lejáratra. A tartós forgóeszköz növekményt finanszírozó hitelt már tekinthetjük a *saját tőkét pótló hitelnek*.

A vállalat később képződő, várható pénzáramlásai biztosítják a hitel visszafizetését, bár a legtöbb bank gyakran kér különböző keret jellegű biztosítékokat is a hitel mellé.

Beruházási hitelek

A **beruházási hitelek** többnyire éven túli hitelek, a bank a befektetett eszközök vagy egy konkrét beruházás (többnyire tárgyi eszköz) finanszírozására nyújtja, melyek felhasználása kötött, csak a beruházási költségek kifizetésére fordítható, tehát annak pénzügyi életképességét, kockázatát kell megvizsgálni a hiteldöntést megelőzően. A legfontosabb kérdés, hogy a beruházási projekt képes-e a befektetett tőkét kamataival együtt visszahozni.

A beruházási hiteleket cél jelleggel, beruházási létesítményekhez adják. Léteznek azonban olyan beruházási hitel megállapodások is, amelyben a vállalatok stratégiai tervéhez nyújtanak hitelt. Mindkét esetben a cég jövőbeni pénzjövödelmét finanszírozza meg a bank, a cég a hitel segítségével tulajdonképpen előrehozza pénzjövödelme felhasználását.

A **projektfinanszírozás** speciális beruházási hitelnek tekinthető. Nagy volumenű új beruházás, új létesítmény akár szindikált, több pénzintézet közreműködésével megvalósuló speciális finanszírozási konstrukciója is lehet. A finanszírozás átfogja az újonnan létrejövő egység létrehozásának és beindításának teljes vertikumát.

A **szindikált hitel** olyan nagyobb összegű hitel, amelynek kockázatát egy bank nem akarja, vagy nem tudja felvállalni, ezért a hitel nyújtására egy bankokból álló konzorciumot /szindikátust szervez. Így bár egy hitelszerződés jön létre, az adóssal több hitelnyújtó áll szemben, megosztva a terheket és a kockázatot.

A HITEL KÖLTSÉGE: A KAMAT

Mind a bankban elhelyezett betétekhez, mind a bank által nyújtott hitelekhez kamatfizetés kapcsolódik. A bank jövödelme elsődlegesen ezen kamatfizetésekhez tartozó kamatszintek eltéréséből származik, hisz egy bank alacsonyabb összeget fizet a betéteseknek a számára forrást jelentő betétek után, mint amilyen kamatlábon a hitelt kihelyezi ügyfeleinek.

A teljes kamatrendszert három összetevő alkotja:

- **passzív ügyletekhez** tartozó kamatlábak összessége: a betét százalékában kifejezett érték, a bank a betételhelyezőknek a betét elhelyezésért kamatot fizet,
- **aktív ügyletekhez** tartozó kamatlábak összessége: a hitel százalékában kifejezett érték, a bank a kihelyezett hitel összege után kamatot számít fel,
- **belső elszámolási kamatláb**: amit a hitelintézet hitel kihelyezését végző egysége a forrásért fizet vagy kap egy a bankba vagy bankcsoportba tartozós másik egységnek.

A kamatrendszer karbantartásáért és működtetéséért a bankok treasury egységei a felelősek.

Treasury: A bank központi forráselosztó egysége. Feladata a bank belső – forrásgyűjtő és kihelyező – egységei közötti közvetítés, valamint a bank likviditási, kamatláb kockázati pozíciójának kezelése, rendszerint bankközi pénz és devizapiacokon.

Témánkban az aktív ügyletekhez kapcsolódó, hitelek után fizetett kamatok bírnak jelentőséggel: a hitelek fix és változó kamatozásúak lehetnek. Fix kamatokat általában rövid lejáratú hiteleknél alkalmaznak. A változó kamat két részből tevődik össze:

- egy változó alapkamatból (BUBOR, LIBOR, prime rate)
- plusz egy fix felárból.

A pénz időértéke

"Egy mai forint többet ér, mint egy holnapi forint." – ez azt jelenti, hogy a pénznek időértéke van. Ez pedig azért van így, mert ha úgy döntünk, hogy a pénzünket betesszük a bankba, egy év múlva több pénzünk lesz. Tehát a különböző időpontokban esedékes pénzösszegek éppen ezért nem egyenértékűek.

A különböző időpontokban esedékes pénzösszegeket úgy tehetjük egyenértékűvé, hogy egy megfelelő kamatláb segítségével valamennyit azonos időpontra vonatkoztatjuk, számítjuk át. Ez a módszer a jelenérték-számítás vagy az ún. diszkontálás, amennyiben a jövőből a jelenbe, valamint jövőérték-számítás, ha a jelenből a jövőbe haladunk. A jövőérték-számítás a mai pénzösszeg valamely jövőbeli időpontra vonatkozó értékének a meghatározását jelenti.

Példa

Tételezzük fel, hogy a jelenlegi jövedelmünkből megtakarítunk 100 000 Ft-ot, amit elhelyezünk a bankba. A bank, ha egy évre lekötjük a pénzünket, 5%-os kamatot fizet. Így egy év múlva 105 000 Ft-unk lesz, és ez a ma befektetett 100 000 Ft-unknak a jövőbeli (egy év múlva esedékes) értéke.

Képlete: $FV = PV * (1+r)^n$, ahol

- PV: a pénz jelenértéke
- r: kamatláb
- n: évek száma
- FV: a pénz jövőértéke

A diszkontálás pedig a jövőben esedékes pénzösszegek jelen időpontra vonatkozó értékének meghatározását jelenti. A jelenérték nagysága attól a kamatlábtól függ, ami a hasonló befektetéseken a figyelembe vett időszak alatt elérhető. Azaz: az egy év múlva esedékes 105 000 Ft-unk 5 %-os kamatláb mellett ma 100 000 Ft-ot ér. Ez a jelenértéke a jövőben esedékes 105 000 Ft-nak.

Képlete: $PV = FV / (1+r)^n$

Egyszerű kamatszámítás

Egyszerű kamatozás esetén minden periódusban csak a kezdőtőke kamatozik. A korábbi periódusban kapott kamatok nem kerülnek újra befektetésre, így a lekötés időtartama alatt pénzünk minden periódusban azonos összeggel nő.

Példa

Ha 100 000 Ft-unkat 2 évig hagyjuk a bankban 5%-os kamatlábat feltételezve, akkor egy periódus, azaz egy év alatt 5 000 Ft kamatot kapunk, kettő év alatt összesen 10 000 Ft-ot. Így a második év végén 120 000 Ft-unk lesz.

Az egyszerű kamatozást általában a banki folyószámlák vezetésekor, illetve az egy évnél rövidebb lejáratú befektetéseknél alkalmazzák.

Képlete: $C_n = C_0 + C_0 * n * r$, ahol:

- C_n : az n . év végén (időszak végén) esedékes pénzösszeg
- C_0 : a jelenlegi pénzösszeg
- r : a kamatláb
- n : az évek száma (időszakok száma)

Kamatos kamatszámítás

A kamatos kamatozás azt jelenti, hogy minden korábbi időszakban kapott kamat újra befektetésre, azaz tőkésítésre kerül (az adott periódusban megkapott kamatot hozzáadjuk a kezdeti befektetéshez).

Példa

Tételezzük fel, hogy 5 %-os kamatlábon 2 évre beteszünk a bankba 100 000 Ft-ot. Hány forintunk lesz 2 év múlva kamatos kamatozással?

Egy év alatt kapunk a 100 000 Ft-ra 5 000 Ft kamatot, így egy év múlva 105 000 Ft-unk lesz. A második évben már a kamattal növelt összeg, azaz a 105 000 Ft lesz a kamatozás alapja, így a második évben a kamat összege 5 250 Ft. A második év végén tehát már $105\ 000 + 5\ 250$ Ft-unk, azaz 110 250 Ft-unk lesz.

Képlete: $C_n = C_0 * (1 + r)^n$, ahol:

- C_n : az n . év végén (időszak végén) esedékes pénzösszeg
- C_0 : a jelenlegi pénzösszeg
- r : a kamatláb
- n : az évek száma (időszakok száma)

Annuitás

A meghatározott ideig esedékes, periódusonként egyenlő nagyságú pénzáramlás sorozatot annuitásnak nevezzük.

Az annuitás jövőértékének számítása arra a kérdésre ad választ, hogy ha egy összeget minden periódus végén (pl. év végén) n éven keresztül beteszünk a bankba, és befektetésünk r % hozamot biztosít, akkor n -dik év végén hány forintunk lesz.

Képlete: $PV = C/(1+r) + C/(1+r)^2 + \dots + C/(1+r)^n$, ahol:

- PV: az annuitás jelenértéke
- C: az adott évi jövedelem
- n: az évek száma (időszakok száma)
- r: a kamatláb

azaz: $PV = C/r \cdot (1 - 1/(1+r)^n)$

Példa

Tételezzük fel, hogy 3 éven keresztül minden év végén 100 000 Ft-ot beteszünk a bankszámlánkra. Mennyit ér jelenleg ez a pénzáramlás, ha a bank évente 5 % kamatot fizet?

- képlet: $PV = C/r \cdot (1 - 1/(1+r)^n)$
- behelyettesítve: $PV = 100\,000 / 0,05 \cdot (1 - 100\,000 / (1,05)^3)$
- a számítást elvégezve: 272 400 Ft

Az annuitástényezők olyan problémák megoldására is felhasználhatóak, amikor azt szeretnénk tudni, mekkora pénzügyösszeget kell minden évben befektetni rendszeres időközönként ahhoz, hogy egy bizonyos idő múlva meghatározott pénzügyösszeggel rendelkezünk.

HITELEZÉS FOLYAMATA

A hitel- és kölcsönügyletek bonyolítását a bank a törvényi előírások mellett saját, belső szabályzatai is meghatározzák, ilyen eljárási rendek a hitelügyletek jóváhagyása és kihelyezése kapcsán a:

- döntési hatáskörök,
- ügyfelek minősítése,
- hitelkérelmek tartalmi követelményei,
- cenzúra-előterjesztés tartalmi követelményei,
- biztosítékok rendszere,
- kamatkondíciók.
- a hitel futamidejének hosszabbításának (ún. prolongáció) engedélyezésével kapcsolatos,

- hátralék keletkezése esetén követendő, és
- a gazdálkodó szervezetek csődeljárás keretében vagy felszámolás útján való megszüntetése esetén követendő eljárási rendek.

1. A hitelkérelem összeállítása

A hitelezés folyamata a vállalkozás által összeállított, annak hiteligényét leíró hitelkérelem hitelintézethez történő benyújtásával kezdődik.

A hitelkérelemnek mindenképpen tartalmaznia kell a **hiteligény részletes indoklását**. A kérelemben az igénylő legtöbbször bemutatja a céget, részletekbe menő értékelést készít a vállalkozás gazdálkodásáról. A hitelkérelem annak bemutatására van elsősorban szükség, hogy a cég **mikor és milyen forrásokból lesz képes az igényelt hitel visszafizetésére**.

A hitelkérelem lehet akár egy-két oldalas dokumentum, de akár száz oldalt meghaladó minden részletre kiterjedő pénzügyi tanulmány is. A hitelkérelem főbb elemei:

- a vállalat (adós) rövid bemutatása,
- a kért hitel összege, pénzneme, típusa, célja, időbeni ütemezése,
- a felajánlott biztosítékok felsorolása,
- egyéb kérések, javaslatok a hiteldöntés elősegítéséhez,
- pénzügyi adatok, számítások,
- egyéb információk (adós piacának bemutatása, üzleti stratégia, marketing terv, cég tulajdonosi helyzete).

A hitelkérelem és a hozzá csatolt mellékletek tartalma és részletezettsége szoros összefüggésben van az igényelt hitel fajtájával, összegével, valamint futamidejével.

Nagyobb összegű vagy hosszabb távra szóló hitelek esetén a bank részletes üzleti tervet igényelhet, amelyben alá kell támasztania a felhasználás várható eredményességét.

Projektfinanszírozás, beruházási hitelek esetén pedig a projekt gazdaságossági számításait, nagyobb beruházásoknál az ún. **megvalósíthatósági tanulmányt** is mellékelni szokták, amelyben szerepel a

- fejlesztési cél meghatározása,
- szükségességének bemutatása,
- fejlesztés megvalósításának ideje,
- pénzügyi ütemezése, valamint forrásösszetétele.

2. A hitelkérelem befogadása, előszűrés

Azt követően, hogy a hitelkérelmet benyújtották a bank ellenőrzi az anyag teljességét és ez alapján dönt a hitelkérelem befogadásáról. A legtöbb bank ilyenkor egy ún. előszűrést is végez, hogy az eleve esélytelen (pl. BAR listán szereplő) igénylőket kiszűrje.

Több bank gyakorlatában előfordul, hogy főként nagyobb összegű hitelek esetén, egy előzetes kérelem benyújtását követően a bank egy ún. **indikatív finanszírozási ajánlatot** ad, amelynek elfogadása után a vállalkozás a hitelbírálathoz szükséges további, részletes adatokat szolgáltatja a bank számára.

3. Hitelbírálát

A hitelbírálát a hiteldöntés előkészítését célzott összetett folyamat. A hitelbírálát első szakaszaként a bankok információkat gyűjtenek a hiteligenylőről. Ez a vállalat jelenlegi és elmúlt gazdálkodási éveire vonatkozó üzleti és pénzügyi adatait tartalmazza. Mindezek célja, hogy az igénylő gazdálkodásának és körülményeinek alapos értékelésével minél megalapozottabbá tegye a kölcsön folyósítására vonatkozó döntést. A bank helyszíni látogatásokkal, interjúkkal erősíti információit.

4. Ügyfélminősítés

Az ügyfélminősítést még a hitelnyújtás, illetve a kockázatvállalás megtörténte előtt, minden hiteligenylőre, továbbá azokra is, akikért a bank kötelezettséget vállal, szükséges elvégezni.

Az adósminősítést legalább évente egyszer a beszámolási, illetve mérlegkészítési időszak után, de általában negyedévente, felül szokták vizsgálni.

A bankok ügyfél- és partnerminősítési szabályzata rögzíti az ügyfél pénzügyi helyzetének, jövőbeli fizetőképességének elbírálása során alkalmazott szempontokat, mutatószámokat, az adósminősítés elvégzéséhez kapcsoló szabályokat.

A minősítési rendszerek általában két részből tevődnek össze:

1. Egyrészt a mérlegre és az eredmény-kimutatásra épülő számszaki információkból egzakt mutatókat képeznek (pl. vagyoni helyzetre, pénzügyi helyzetre, eladósodottságra, a likviditási helyzetre). A hitel elbírálás során a vállalat jövedelmezőségét, eladósodottságát, eszközfedezettségét és likviditási mutatóit figyelik kiemelten.
2. A számszaki tényezők mellett azonban vannak olyan tényezők, ún. szubjektív szempontok (pl. tulajdonosok személye, menedzsment alkalmassága, egyéb tényezők), amelyek nehezen vagy egyáltalán nem számszerűsíthetők mutatószámok képzésével.

A gyakorlatban a bankok saját, számítógéppel támogatott szakértő rendszerüket használják, általában üzleti titokként kezelt döntési kritériumok alkalmazásával. Ennek során a számított mutatókhoz és egyéb szempontokhoz rendszerint pontszámokat rendelnek, és a hiteligenylő besorolását többnyire erre alapozzák (ún. scoring rendszerek).

Mindezek alapján a hitelképességet jelző általában öt vagy annál több adóosztályok valamelyikébe sorolják be a jövőbeni adóst. Abban az esetben, ha a minősítés eredménye kedvezőtlen, azaz a cég nem hitelképes, akkor a további vizsgálatokra már nem kerül sor.

Hitelezhető besorolás esetén a bank ún. **ügyféllimitet** állapít meg a hiteligénylő számára, ami az adott ügyféllel szemben vállalható legmagasabb kockázatot jelenti. E limit értékét a cég eszközeinek értékéhez, az éves árbevételéhez, a várható pénzáramlásokhoz vagy mindezek kombinációjához kötik.

3. Biztosítékok értékelése

A hitelkérelemben felajánlott biztosítékokat a bank értékeli. Ma már ezeket a biztosítékokat is különböző osztályokba sorolják, így akár az is előfordulhat, hogy egy gyengébb minősítésű cég jó biztosítékokkal könnyebben vagy kedvezőbb feltételekkel jut hitelhez, mint egy közepes cég, amely nem tud megfelelő biztosítékokat szolgáltatni.

A bank aktív ügyleteihez kapcsolódó biztosítékok:

- óvadékba helyezett forint v. devizafedezet, (kockázatmentesnek tekinthető),
- állami garancia, (kockázatmentesnek tekinthető),
- egyéb garancia-rendszerek,
- bankgarancia,
- készfizető kezesség,
- kézizálogjog,
- jelzálogjog, keretbiztosítéki jelzálogjog,
- közraktár zálogjegyen alapuló zálogjog,
- vagyont terhelő zálogjog,
- váltó és csekk-kezesség,
- engedményezés,
- egyszerű kezesség.

A korlátozottan forgalomképes, forgalomképtelen vagy nehezen hasznosítható jogok (találmány, védjegy, márkanév, szerzői jogok, gyártási eljárás) általában kizártak a biztosítékként való elfogadhatóság szempontjából.

A jogi biztosítékok értékelése többnyire a piaci értékítélethez kapcsolódik, a különböző fedezetek mérleg szerinti értéke általában nem fogadható el.

Ezt a fajta osztályozást általában ún. **fedezet-és biztosítékértékelési szabályzatban** foglalják össze.

4. Ügyletminősítés

A hiteligenylő vállalkozás kedvező ügyfélminősítése még nem feltétlen elegendő ahhoz, hogy a bank az adott kérelemben foglaltaknak megfelelően hitelt folyósítson.

Az ügyletminősítés során a hitelintézet azt is megvizsgálja, hogy az összes rendelkezésre álló információt figyelembe véve

- a **hitelt a konkrét célra** érdemes-e folyósítani,
- az adott hiteligeny pénzügyileg és gazdaságilag mennyire megalapozott, és
- ami a banknak talán a legfontosabb, biztosított-e a visszafizetés.

Az adott projekt minél alaposabb megismerése céljából a bank ügyintézője akár helyszíni szemlével is kiegészítheti az értékelést.

Az igényelt hitel kockázati szempontból történő elemzése nagymértékben függ a hitel fajtájától és összegétől. A cél mindazon tényezők feltárása, amelyek a kamatok és tőke visszafizetését befolyásolhatják. Ilyen tényezők lehetnek: gazdasági környezet, piaci pozíció változása, politikai kockázatok.

5. Előterjesztés és cenzúrabizottsági döntés

A hitelbírálat befejezését követően a hitelügyintéző egy – általában sztenderdizált formátumú – anyagot készít a bank illetékes döntéshozó testülete, az ún. cenzúrabizottság számára.

Nagyobb bankoknál a döntéshozatal többlépcsős, a döntés szintje általában a hitel összegétől függ. Szigorú banki belső szabályok határozzák meg, hogy egy-egy bank az ügyfeleivel kapcsolatos döntéseket milyen szinten hozhatja meg.

A legfontosabb döntési szintek:

- igazgatóság,
- vezérigazgató,
- vezérigazgató-helyettes,
- központi cenzúrabizottságok,
- eszköz-forrás bizottság,
- a fiókhálózat területi elven működő cenzúrabizottságok.

A döntéshozók a hatáskörébe tartozó döntési jogkörüket írásban alacsonyabb döntési szintre delegálhatják a döntési jogkör felelősségének változatlanul hagyása mellett.

Az igazgatóság döntési hatáskörébe tartozhat a belső hitelek odaítélése, a nagyhitelt igénybe vevő ügyfelek hitelügyleteinek engedélyezése, projektfinanszírozás esetén többnyire vezérigazgató-helyettesi szinten (esetenként vezérigazgatói szinten) születik meg a döntés

Az előterjesztésben szereplő információk összegzését, értékelését, a kockázatok elemzését követően a bizottság kialakítja a szerződés feltételeit, a hitelkondíciókat: az engedélyezett hitelösszeget, a kamat mértékét, a törlesztés ütemezését, a kért biztosítékokat és minden más szükségesnek tartott kikötést.

A pénzügyi intézetek a hitel elbírálás során a saját jövedelmezőségi, likviditási és kockázati szempontjaikat is figyelembe veszik az egyes döntések meghozatala során.

Pozitív döntés esetén a bank általában kötelező érvényű ajánlatot küld a hiteligénylőnek, annak elfogadásakor elkészítik és cégszerűen aláírják a hitelszerződést.

6. Hitelmonitoring

A hitel gondozása kiterjed a kölcsön rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése, a hitelcél megvalósulásának vizsgálata, az adós pénzügyi helyzetének folyamatos figyelemmel kísérése, valamint a jogi biztosíték meglétének az értékének az érvényes utasításban előírt gyakorisággal történő vizsgálatára.

Az adósminősítő rendszereket általában kiegészíti egy megfigyelő, monitoring rendszer, ennek alapját a vállalkozások negyedéves főkönyvi adatai, illetve a mérlegek képezik.

Ennek segítségével a bankok a hitel folyósítását követően rendszeres időközönként nyomon követik a vállalat működését, információt, adatokat kérnek a vállalat működésére vonatkozóan, amely alapján meggyőződnek arról, hogy a hitel visszafizetés a később bekövetkezett változások mellett sem ütközik akadályba. A bankok vizsgálják a hitel rendeltetésszerű felhasználását, az adós pénzügyi helyzetét, a biztosítékok meglétét és értékét.

A vállalat és a bank között a folyamatos monitoring ellenére, **információs aszimmetria** létezik. A vállalat működését belülről látó vezetés több információval rendelkezik arról, hogy a jelenlegi működés hogyan folytatódik a jövőben, milyen területen várható, eltérés az üzleti tervben foglaltakhoz képest. Ezzel szemben a bankok korlátozott információkkal rendelkeznek, az adatok nem elegendőek ahhoz, hogy észrevegyék a csirájában meglévő esetleges kedvezőtlen változásokat. Ha a vállalat nem tudja törleszteni a hitelt, a bank felszámolási eljárást kezdeményezhet.

A monitoring tevékenység során általában figyelmeztető jelnek tekintik, ha például:

- a cég átalakul,
- személycsere a vezetésben,
- termék- és/vagy profilgyártás,
- a vállalat piacán jelentős változások következnek be,
- fedezet reálértéke csökken,
- adós késve törleszt, csak a határidőn túl fizeti meg a kamatot,
- várható veszteség,
- csődeljárás, felszámolási eljárás várható.

A folyamatos monitoring-tesvékenység során a bankok általában a negyedéves adatszolgáltatási kötelezettség alapján minősítik követeléseiket (szokásos minősítési kategóriák: problémamentes, külön figyelendő, átlag alatti, kétes, rossz).

7. A kölcsönök folyósítása

A hitelszerződés megkötése, illetve a szerződésben kikötött minden feltétel teljesítése után lehet a hitelt folyósítani. A folyósítás feltételeit a kölcsönszerződésben kell rögzíteni.

Hitelszerződés elemei

- **kölcsön összege:** az a maximális összeg, amelyet a szerződés szerint az adós lehívhat,
- **kölcsön célja:** beruházási hitelnél például a bank szigorúan előírhatja, hogy a kölcsön csak az adott beszerzések finanszírozására fordítható,
- **kamat esedékessége, számításának módja:** a kamat mértéke függ a bank forrásköltségeitől és az adós által képviselt hitelkockázattól. A kamatfizetés esedékessége lehet havi, negyedéves, féléves, kivétele esetekben éves,
- **igénybevétel módja, időtartama, rendelkezésre tartása:** a hitelt általában lehívó levéllel, meghatározott nappal, előre bejelentve lehet igénybe venni,
- **visszafizetési feltételek,**
- **kamaton felüli egyéb díjak:** pl.: rendelkezésre tartási jutalék, kezelési költség, folyósítási jutalék,
- **biztosítékok:** míg folyószámla-hitelnél elegendő biztosíték lehet, hogy a vállalat a banknál bonyolítja teljes pénzforgalmát, beruházási hitelnél lényegesen komolyabb biztosítékokat köthet ki a bank pl. zálogjog, árbevétel-engedményezés,
- **szerződés felmondásának feltételei,**
- **kötelezettségvállalások:** egy része számszerűsíthető, pl. a bank előírhatja bizonyos pénzügyi mutatók minimális vagy maximális határértékét, másik része nem számszerűsíthető pl. negatív pledge (a hitelnyújtó bank bejegyzése nélkül nem ajánlhatja fel különböző tárgyi és forgóeszközeit hitelfedezetként más banknak)
- **információs szolgáltatás:** mérlegadatok és egyéb pénzügyi adatok benyújtásának szabályai. A bank elsősorban a vállalkozás mérlege alapján tudja megállapítani, hogy a vállalkozás mennyire sikeres. A leggyakrabban bekért adatok: raktárkészlet, vevőállomány, szállítóállomány, bankhitelek állománya, időarányos árbevétel, költségek alakulása.

8. Hitelkapcsolat lezárása

A hitelügylet **optimális esetben** a teljes tőke visszafizetésével végződik. A hitel visszafizetésének, törlesztésének időpontját, illetve időpontjait a hitelszerződés tartalmazza. A hitel utolsó törlesztőrészletének és a kamatösszegnek a megfizetésével a hitelezési folyamat lezárul. A hiteldossziét az irattározás szabályai szerint kell elhelyezni.

Azonban a visszafizetés problémássá is válhat egy cég számára, ez esetben előfordulhat a hitel törlesztésének átütemezése, prolongálása vagy a szerződéstől eltérő teljesítés vagy egyéb szerződészegés esetén a bank jogosult a hitelügylet azonnali lezárására.

A hitel prolongálása

Ha az ügyfél a bankkal szembeni fizetési kötelezettségét nem tudja teljesíteni, a fizetési kötelezettségét megelőzően kérheti a hitel futamidejének meghosszabbítását.

A **prolongációs kérelem** tartalmazza:

- az ügyfél jelenlegi pénzügyi, gazdasági helyzetének bemutatását,
- a fizetőképességben bekövetkezett feszültség okait, amelyből egyértelműen kiderül, hogy miért nem tud az eredetileg kikötött határidőre teljesíteni,
- az ügyfél jövőbeli pénzügyi helyzetének értékelését, bemutatva forráshelyzetét.

Ezekre alapozva kell meghatározni a módosított fizetési határidőt és/vagy a törlesztőrészleteket.

Késedelmes fizetés és fizetéseképtelenség esete

A késedelmes teljesítésnek objektív szankciója a **késedelmi kamat**. Késedelmi kamat kamatmentes követelés esetén is jár. Ha az adós ezek után sem teljesít, felmondásnak van helye. Hitelszerződés felmondása csak írásban történhet.

Az előzőek szerinti eljárás eredménytelensége esetén, a pénz fizetésére irányuló követelést a bíróság előtt fizetési meghagyásos eljárás keretében kell érvényesíteni. Ez esetben a hitelügylet végrehajtási eljárás alá kerül (work-out) és a bank a rendelkezésre álló biztosítékokkal kárpótolja magát.

HITELFELVÉTEL VAGY KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁS

A banki hitelfelvétel egy kevésbé gyakran alkalmazott alternatívája a vállalati kötvénykibocsátás. Ezért az alábbiakban összehasonlításra kerülnek a két finanszírozási forma leglényesebb jellegzetességei. Az összehasonlítás során az alábbi feltételezésekkel élünk:

- kibocsátó kaphatna bankhitelt
- potenciális kereslet mutatkozik a kötvényekre.

Folyósítás és törlesztés

A folyósítás ütemezése a kötvényeknél a kötvények lezárásakor egy összegben, míg a banki hitelnél ütemezve történik. A lejáratidő kérdésében lényeges különbség nincsen.

A törlesztés kezdete, ütemezése az egyik legjelentősebb különbség. Amíg a banki hitelek visszafizetése már a futamidő alatt megkezdődik, addig a kötvényeknél kedvezőbb esetben csak a futamidő lejártakor, egy összegben történik a kifizetés.

Mind a beruházási hitel, mind a kölcsön törlesztőrészelei az adózott eredményt terhelik, viszont a kamat visszafizetésének forrása eltérő lehet a két konstrukció esetében. Amennyiben a kölcsönt fejlesztésre fordítják, úgy a bankhitel kamata a beruházás üzembe helyezéséig az adózott nyereséget terheli, s csak ezután az amortizáción keresztül válik költséggé, míg a kötvény kamata mindig is költség marad. Ezen eltérés (ami a számviteli elszámolás különbözőségéből ered) jelentős adómegetakarítással járhat, ezáltal csökkentve a kötvénykibocsátás költségeit.

Költségei

Az adott forrás költsége is igen lényeges szempont. Mindkét esetben az árat az uralkodó pénzpiaci kamatok határozzák meg. De ennek megjelenési formája azonban jelentősen eltér egymástól a két konstrukció esetén.

- Bankhitel esetén az éves kamat mértékét, vagyis a kölcsönforrás árát a kamatláb határozza meg.
- Kötvénykibocsátás esetén pedig a befektetőknek fizetendő jövedelem kétféleképpen is realizálódhat, árfolyamnyereség (kibocsátási ár - névérték), illetve nominális kamat formájában.

A hitelfelvétel és a kötvénykibocsátás járulékos költségei közel egyformának tekinthetők, hiszen míg a hitelfelvételt terhelheti folyósítási jutalék, a kötvénykibocsátásnál felmerülhet kibocsátási, esetleg garanciaszolgáltatási díj a kibocsátót.

Kötvénykibocsátás esetén ezzel szemben rendkívül magas összegeket emészthet fel a kibocsátás meghirdetése, a kibocsátás szabályainak betartatása, a jegyzés stb.

A kamatláb kialakításánál kicsit nagyobb a kötvénykibocsátó mozgásteret, mint a banki hitelnél.

HITELSZERŰ KIHELYEZÉSEK

Váltó leszámítolása

A váltóbirtokos az esedékesség előtt eladja a váltóját egy banknak. Ilyenkor nem a névértéket, hanem annak meghatározott kamatokkal csökkentett értékét (diszkont) kapja meg, vagyis a bank leszámolja a névértékből az esedékességig jelentkező kamatot. A bankok a leszámított váltókat viszontleszámíthatják a jegybanknál, vagy esedékességkor megkapják, vagy behajtják a címzettől az adósságot.

Faktoring

Eredete az ókorba visszanyúlik, a babiloniaknál, kaldeusoknál, föníciaiaknál és a rómaiaknál is megtalálható. A faktorok a római gazdasági élet fontos szereplői voltak, a patrícusok áruira kerestek vevőket.

Az elmúlt időszakban az 50–60–as évek fordulója hozott jelentős változást, mert megalakult három faktorcsoporthoz, amelyek jelentős helyet szereztek meg a gazdasági életben.

A faktoring az áruszállításból, szolgáltatásnyújtásból származó rövidlejáratú követelések folyamatos megvásárlását, kezelését jelenti. A hosszúlejáratra szóló szerződéses megállapodások alapján a faktor átveszi a szerződések fizetőképességi kockázatát és megelőlegezi a követelést. A faktoring alapvető funkciója a finanszírozási funkció, a társaság ügyfelének refinanszírozást biztosít az ellenérték 80–90 %-ban.

Forfetírozás

A forfetírozás egy későbbi időpontban esedékes, többnyire és beruházási termékek szállításából és/vagy a beruházásokhoz kapcsolódó szolgáltatások nyújtásából adódó közép-, illetve hosszú lejáratú követeléssorozatok visszereset nélküli megvásárlását jelenti. A forfetőr magára vállalja a bármely okból történő esetleges nemfizetés teljes kockázatát.

A követelés eladója általában az exportőr, aki jövőbeni fizetést fogadott el áruszállítás ellenében és szeretné ezt a követelést visszereset kizárásával azonnal készpénzzé tenni.

Forfetírozáskor a követelést a forfetírozó leszámítja, vagyis a teljes futamidő alatt öt megillető kamatokkal csökkenti a követelés összegét.

A forfetírozás előnyei az exportőr számára:

- csökkenti a kintlévőséget, vagyis javítja a likviditást és ezzel a hitelképességet
- megszünteti a lehetséges veszteségforrásokat (kamatkockázat, árfolyamkockázat, hitelkockázat)
- nem kell a kintlévőségeket nyilvántartani és beszélni.

Hátrány a viszonylag magas finanszírozási költség.

Lízing

A lízing is kiválóan alkalmas különböző beruházások, jellemzően termelő-, szállítógépek, gépjárművek vagy nagy értékű ingatlanok finanszírozására.

A klasszikus közgazdasági értelmezés szerint a lízing olyan üzletfajta, amelynek során a lízingbe adó azzal a céllal vásárolja meg a lízingbe vevő által kiválasztott lízingtárgyat, hogy annak használatát a lízingbe vevőnek díjfizetés (lízingdíj) ellenében adott időre átengedje. A lízingszerződés lejártakor a lízingtárgy automatikusan vagy maradványérték megfizetése ellenében a lízingbe vevő tulajdonába kerülhet, attól függően, hogy hogyan állapodtak meg a lízingszerződés megkötésekor. A lízingbe adó átadja a lízingbe vevőnek a használattal járó kockázatokat is, de a lízingtárgy használatából adódó haszonszerzés is a lízingbe vevőt illeti meg. A lízing jellemzően több kiegészítő szolgáltatást is magában foglalhat.

A lízing két leggyakoribb formája a pénzügyi lízing és az operatív lízing.

Pénzügyi lízing: a lízingbe adó a lízingbe vevő által megjelölt szállítótól, a lízingbe vevő által kiválasztott lízingtárgyat megvásárolja és a lízingbe vevőnek díjfizetés ellenében határozott idejű használatra átadja.

A futamidő végén a lízingelt eszköz zárt végű pénzügyi lízing esetében az utolsó lízingdíj megfizetésével automatikusan a lízingbevevő tulajdonába kerül, nyílt végű pénzügyi lízingnél pedig a lízingbevevőnek joga van kijelölni a leendő tulajdonost.

A pénzügyi lízing során a jószág végig a lízingbevevő könyveiben szerepel, azonban a tulajdonos a lízingbeadó.

Operatív lízing: a lízingbe adó a tulajdonában levő lízingtárgyat a lízingbe vevőnek előre meghatározott időre díjfizetés ellenében használatra átadja, de a futamidő lejártával a lízingbe vevő az adott jószágot köteles a lízingbe adónak visszaszolgáltatni. Az üzemeltetési kockázatot és költségeket a felek általában megosztják egymás között.

EGYÉB BANKI KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK

Bankgarancia

A hazai kereskedelemben egyre népszerűbb fizetési biztosítékként jelennek meg a bankgaranciák. A garancia a bank önálló kötelezettségvállalása, melyben arra kötelezi magát, hogy a garanciában közölt feltételek szerint a kedvezményezett első írásbeli felszólítására az alapügyletre való tekintet nélkül azonnal fizetést teljesít. A garanciák alkalmazásánál számos esetben nem adás-vétel vagy szolgáltatásnyújtás áll a háttérben, hanem egy különböző kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos biztosítékok, pl. fizetési kötelezettség, szerződéses kötelezettség, szállítási kötelezettség.

Nemzetközi bankgarancia típusok: A garanciák különböző típusai alatt azt értjük, hogy a bank milyen kötelezettség elmaradása esetére vállalja, hogy ügyfele helyett fizetni fog. Ennek értelmében megkülönböztetünk:

- fizetési garanciát, ügyfél fizetési kötelezettségének nem fizetése esetén,
- előleg visszafizetési garanciát, ügyfél szállítási kötelezettségének elmaradása esetén,
- teljesítési garanciát, ügyfél szerződéses kötelezettségeinek elmaradása esetén,
- tender (bánatpénz garanciát)
- hitelfedezeti garanciát.

A bank bármilyen ügyletben vállalhat garanciát ügyfele megbízásából, ezért annak tartalma igen nagy változatosságot mutathat. A banknak benyújtott garancianyitási megbízásnak pontosan tartalmaznia kell, hogy az adott ügylet kapcsán milyen típusú garanciát kívánunk kibocsátani, valamint a legfőbb adatokat, melyek hiányában a banknak nem áll módjában a garancia kibocsátása.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Gondolja végig milyen tevékenységeket lát el egy hitelintézet (bank)!
 - a) alaptevékenységek: betétgyűjtés, hitelezés
 - b) hitelszerű pénzügyi szolgáltatások: pl. faktorálás, váltó leszámítolása
 - c) egyéb kötelezettségvállalások: pl.: bankgarancia
2. Mely hiteltípus a legmegfelelőbb egy beruházás finanszírozására?
3. Gondolja végig hogyan választana bankot egy adott beruházáshoz szükséges források előteremtéséhez? Egy vagy több bankot választana?
4. Milyen költségekkel kell számolnia egy hitelfelvétel esetén?
 - a) kamat
 - b) folyósítási jutalék
 - c) rendelkezésre tartási díj
 - d) kezelési költség
5. Gondolja végig, hogy mi a különbség az egyszerű és a kamatos kamatozás között!
6. Képzелjen el egy beruházást, például egy termelőeszköz beszerzését! Gondolja végig, hogy egy erre a célra igényelt hitel esetén miket írna le a hitelkérelemben!
 - a) kért hitel célját,
 - b) fajtáját,
 - c) összegét,
 - d) igénybevételének tervezett időpontját,
 - e) törlesztésének igényelt ütemét,
 - f) a felajánlott biztosítékokat,
 - g) a gép által jövedelmet tartalmazó üzleti tervet.
7. Mérlegelje, a hitellel szemben szóba jöhető a kötvénykibocsátás vagy lízinggel történő finanszírozás lehetőségét!
8. A hitelen kívül milyen egy hitelszerű forrásszerzési lehetőségeket ismer?
 - a) váltóleszámítolás
 - b) faktoring
 - c) forfertírozás

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**1. feladat**

Sorolja fel a hitelkonstrukciók három főbb csoportját!

Válaszok:

1.: _____

2.: _____

3.: _____

2. feladat

Sorolja be az alábbi finanszírozási megoldásokat a hitelkonstrukciók 3 fő csoportjába:

1. Faktorálás
2. Rulírozó hitel
3. Folyószámlahitel
4. Bankgarancia
5. Forfetírozás
6. Bankkezesesség
7. Beruházási hitel
8. Számlahitel
9. Váltó leszámítolása

1.: _____

Számok:

2.: _____

Számok:

3.: _____

Számok:

3. feladat

Egy tervezett beruházás várhatóan az elkövetkező 10 évben, évi 500.000 Ft jövedelmet eredményez. Mennyi ennek a beruházásnak a jelenértéke, ha a beruházástól elvárt kamatláb 10%?

Számítás:

Végeredmény:

4. feladat

Sorolja fel, hogy milyen főbb információkat kell, hogy tartalmazzon egy hitelkérelem!

- 1.:
- 2.:
- 3.:
- 4.:
- 5.:
- 6.:

5. feladat

Vállalata 5 évre 10. 000. 000 Ft forgóeszközhitelt vesz fel bankjától. A hitel kamatlába 10 %, törlesztése évente egyszer egyenlő részletekben történik. Mekkora éves kiadással számolhat?

Számítás:

Végeredmény:

6. feladat

Soroljon fel legalább öt (5) lehetséges biztosítékot, melyet banki hitel esetén, a hitel fedezeteként figyelembe lehet venni!

1.:

2.:

3.:

4.:

5.:

7. feladat

Mutassa be egy átlagos hitelszerződés legfontosabb elemeit!

1.:

2.:

3.:

4.:

5.:

6.:

7.:

8.:

9.:

10.:

8. feladat

Melyik lízingtípusra jellemző, hogy a lízingbevevő a lízingtárgyat visszaszolgáltatja a lízingbe adónak?

Válasz:

9. feladat

Sorolja fel a legismertebb bankgarancia típusokat!

Válaszok:

1.:

2.:

3.:

4.:

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A bank által kínált hitelkonstrukciókat – tágabb értelemben – **három fő csoportba** sorolhatjuk. Ezek alapján megkülönböztethetünk:

- pénzhiteleket,
- hitelszerű kihelyezéseket, valamint
- egyéb banki kötelezettségvállalások

2. feladat

Pénzhitel: folyószámlahitel, rulírozó hitel, beruházási hitel, számlahitel

Hitelszerű kihelyezés: váltó leszámítolása, faktorálás, forfertírozás

Egyéb banki kötelezettségvállalás: bankgarancia, bankkezesesség

3. feladat

$$PV = 500\,000 / 0,05 * (1 - 1 / 1,05^{10}) = 9\,826\,585 \text{ Ft}$$

4. feladat

A hitelkérelem főbb tartalmi elemei:

1. a vállalat (adós) rövid bemutatása,
2. a kért hitel összege, pénzneme, típusa, célja, időbeni ütemezése,
3. a felajánlott biztosítékok felsorolása,
4. egyéb kérések, javaslatok a hiteldöntés elősegítéséhez,
5. pénzügyi adatok, számítások,
6. egyéb információk (adós piacának bemutatása, üzleti stratégia, marketing terv, cég tulajdonosi helyzete).

5. feladat

$$C = r * PV / (1 - 1 / (1 + r)^n) = 0,1 * 10\,000\,000 / (1 - 1 / 1,1^5) = 2\,638\,000 \text{ Ft}$$

6. feladat

A bank aktív ügyleteihez kapcsolódó főbb biztosítékok:

- óvadék,

- állami garancia,
- bankgarancia,
- jelzálogjog, keretbiztosítéki jelzálogjog,
- vagyont terhelő zálogjog,
- engedményezés,
- kezesség.

7. feladat

Egy hitelszerződés részei:

1. kölcsön összege,
2. kölcsön célja,
3. kamat esedékessége, számításának módja,
4. igénybevétel módja, időtartama, rendelkezésre tartása,
5. visszafizetési feltételek,
6. kamaton felüli egyéb díjak,
7. biztosítékok,
8. szerződés felmondásának feltételei,
9. kötelezettségvállalások,
10. információszolgáltatás.

8. feladat

Operatív lízing

9. feladat

Bankgaranciák típusai:

- hitelfedezeti garancia.
- előleg visszafizetési garancia,
- jól teljesítési garancia,
- tendergarancia,

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Brealey , R. és Myers, S. C.: Modern Vállalati Pénzügyek, Panem–McGraw–Hill, 1998
- Fazakas Gergely, Gáspárné Vér Katalin és Soós Renáta: Bevezetés a pénzügyi és vállalati pénzügyi számításokba. Tanszék Kft., 2003.
- Banküzemtan. Tanszék Kft., Bp. 1994.
- Tétényi Zoltán – Gyulai László: Vállalkozásfinanszírozás. Saldo Rt., 2001.

AJÁNLOTT IRODALOM

- Kresalek Péter: Tervezés a vállalkozások gyakorlatában. BGF., 2003

MUNKANYELVI

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató